

**MUHAFAZAKÂRLIĞIN
GÖRÜNÜRLÜK
ARZUSU**

M. Metin ADIGÜZEL

Eskiyesi Yayınları: 211

MUHAFAZAKÂRLIĞIN GÖRÜNÜRLÜK ARZUSU

M. Metin ADIGÜZEL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6781-23-8

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

**MUHAFAZAKÂRLIĞIN
GÖRÜNÜRLÜK
ARZUSU**

M. Metin ADIGÜZEL

Ankara 2023

M. Metin ADIGÜZEL

1979 yılında Ağrı'da doğdu. İlköğretimini Ağrı'da tamamladı. 1998-2000 yılları arası Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Fizik Bölümünde okurken karar değiştirip 2000 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Harita Mühendisliği Bölümüne başladı ve 2004 yılında bu okuldan mezun oldu. Çeşitli şirket ve kamu kurumlarında çalıştı. Muhafazakâr bir çevrede yetişen Adıgüzel, Müslüman toplumun sorununun teknolojik yoksunluk değil, söylem ve eylem arasındaki tutarsızlık olduğu, bu tutarsızlığın sebebini anlamanın ise birey-toplum-iktidar arasındaki ilişkiyi anlamayla ilişkili olduğu kanaatiyle 2010 yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyoloji Bölümüne kayıt yaptırdı. 2017 yılında Dumlupınar Üniversitesi Kamu Yönetimi Bölümünde “Bir Gelecek İnşası Olarak Egemenlik ve Küreselleşme” isimli yüksek lisans tezini ve 2023 yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde “Popüler Kültür ve Mahremiyetin Dönüşümü Muhafazakârlığın Görünürlük Arzusu (Aysha Dergisi Örneği)” isimli doktora tezini tamamladı. “*Beden Köleliğinden Akıl Köleliğine İnsan*”, “*Peygamberler Özgürlük Öğretmenleri*” ve “*Egemenliğin Dört Hali*” isimli üç kitabı bulunmaktadır

ÖN SÖZ

Geç kapitalizmin kültürel mantığını oluşturan postmodernizm ve onun pratiğe dökülmüş hâli olan popüler yaşam tarzı, Türkiye’de 1950’li yıllarla birlikte laik kesimi; 1980 sonrası süreçte ise muhafazakâr kesimi etkilemiştir. Popüler kültürün tüketim ve gösteri toplumu oluşturma eğilimi, mahremiyetin kimi noktalarda aşınmasını beraberinde getirmiştir. Çalışma, muhafazakâr toplumun popüler kültür ile girdiği etkileşim sürecini ve bu etkileşimin nihai ürünü olarak değerlendirilen tesettür moda dergisi *Aysha Dergisi* analizi ile literatüre katkıda bulunmayı amaçlamıştır.

Toplumsal süreçlerin okunması ve bilimsel temeller çerçevesinde çözümlenmesi konusu başta olmak üzere çalışmanın planlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılmasında desteklerini her daim gördüğüm danışmanım Doç. Dr. Ahmet Ayhan KOYUNCU’ya teşekkürlerimi sunarım. Tez izleme komitesinde görev alan Dr. Öğr. Üyesi Mücahit GÜLTEKİN hocamın defalarca çalışmayı okuması ve daha bilimsel bir hâle getirilmesi için sarf ettiği gayretler, Dr. Öğr. Üyesi Bedir SALA hocamın bilimsel araştırma tekniklerine ilişkin destekleri ve Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ERKOL hocamın Müslüman düşünce geleneğine ilişkin öneri ve katkılarından dolayı hepsine müteşekkirim. Araştırma dokümanına ulaşma konusunda desteklerini esirgemeyen Dursun Can ŞİMŞEK’in iyi niyetine büyük teşekkür borçluyum. Akademik çalışma süreci boyunca beni yalnız bırakmayan eşim Sema, çocuklarım Ömer Musa ve Sare’ye, sabırlarından ve desteklerinden dolayı minnettarım.

Çalışmanın Türkiye’deki toplumsal dönüşüm sürecini anlamaya gayret edenler için faydalı olmasını ümit ederim.

Muhammet Metin ADIGÜZEL
Afyonkarahisar 2023

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
RESİMLER LİSTESİ	9
SİMGELER VE KISALTMALAR	11
GİRİŞ	13

BİRİNCİ BÖLÜM

KÜLTÜR KAVRAMI VE POPÜLER KÜLTÜR	17
1. KÜLTÜR KAVRAMI	17
2. POPÜLER KÜLTÜRÜN ARKA PLANI: AYDINLANMA VE MODERNİTE	25
3. KİTLE/HALK KÜLTÜRÜ VE YÜKSEK KÜLTÜR	32
4. POPÜLER KÜLTÜRÜ TANIMLAMAK	38
4.1. Popüler Kültür Kitle İletişim Araçları İlişkisi	44
4.2. Popüler Kültür ve Post-Modernite	49
4.3. Popüler Kültüre Kuramsal Yaklaşımlar	54
4.3.1. Frankfurt Okulu ve Kültür Endüstrisi	54
4.3.2. Birmingham Okulu ve Kültürel Çalışmalar	58
5. TÜKETİM VE GÖSTERİ TOPLUMU	62
6. POPÜLER KÜLTÜRÜN BİR ÖGESİ OLARAK MODA OLGUSU	67
7. TÜRKİYE'DE POPÜLER KÜLTÜR	73

İKİNCİ BÖLÜM

MAHREMİYETİN DÖNÜŞÜMÜ	83
1. DİNÎ BİR KAVRAM OLARAK MAHREMİYET	83
1.1. Geleneksel Dinî Anlayışta Mahremiyet Olgusu	92
1.2. Post-Modern Bir Zemine Doğru: Popüler Dindarlık	105
2. MUHAFAZAKÂRLIĞIN POPÜLER KÜLTÜR İLE ETKİLEŞİMİ	117
2.1. Geç Osmanlı'da Kültürel Değişim	117
2.2. Cumhuriyet Dönemi Din Politikası ve Dinin Kırısala Çekilmesi	129

2.3. 1950 Sonrası Gecekondu Kent Dindarlığı -----	135
2.4. Muhafazakâr Burjuva Sınıfının Doğuşu -----	142
2.5. Dinin Siyasallaşması ve İktidar Süreci -----	154
3. MAHREMİYETİN BİR UNSURU OLARAK TESETTÜRÜN	
DÖNÜŞÜMÜ -----	162

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

POPÜLER KÜLTÜR VE MUHAFAZAKÂRLIĞIN GÖRÜNÜRLÜK

ARZUSU: AYSHA DERGİSİ ÖRNEĞİ ----- 173

1. ARAŞTIRMANIN GENEL ÇERÇEVESİ ----- 173

1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi ----- 173

1.2. Araştırmaya İlişkin Literatür Taraması ----- 174

1.3. Araştırmanın Varsayımları ve Sınırlılıkları ----- 176

1.4. Araştırmanın Yöntemi ----- 176

2. TESETTÜR KADIN MODA DERGİLERİNİN GELİŞİMİ ----- 182

3. TEMALARININ BELİRLENMESİ ANALİZİ VE YORUMLANMASI - 190

3.1. Temaların Belirlenmesi ----- 190

3.2. Moda Stil Kombin Şıklık ve Tesettür Teması ----- 192

3.2.1. Moda Stil Kombin Şıklık ve Tesettür Temasının Yorumlanması----- 211

3.3. Tüketim ve Lüks Teması ----- 216

3.3.1. Tüketim ve Lüks Temasının Yorumlanması ----- 223

3.4. Güzellik ve Estetik Teması ----- 226

3.4.1. Güzellik ve Estetik Temasının Yorumlanması ----- 235

3.5. Tanıtım ve Reklam Teması ----- 240

3.5.1. Tanıtım ve Reklam Temasının Yorumlanması ----- 244

3.6. Kadın ve Aile Teması ----- 246

3.6.1. Kadın ve Aile Temasının Yorumlanması ----- 255

3.7. Din ve Hayır İşleri Teması ----- 257

3.7.1. Din ve Hayır İşleri Temasının Yorumlanması ----- 274

TARTIŞMA SONUÇ VE ÖNERİLER ----- 279

KAYNAKÇA ----- 291

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1. Aysha Dergisi Sayı 16 (Nisan 2014)-----	194
Resim 2. Aysha Dergisi Sayı 56 (Kasım 2017)-----	194
Resim 3. Aysha Dergisi Sayı 58 (Ocak 2018)-----	195
Resim 4. Aysha Dergisi Sayı 61 (Nisan 2018)-----	195
Resim 5. Aysha Dergisi Sayı 83 (Haziran 2021)-----	198
Resim 6. Aysha Dergisi Sayı 56 (Kasım 2017)-----	198
Resim 7. Aysha Dergisi Sayı 79 (Haziran 2020)-----	201
Resim 8. Aysha Dergisi Sayı 76 (Ocak 2020)-----	201
Resim 9. Aysha Dergisi Sayı 54 (Eylül 2017)-----	205
Resim 10. Aysha Dergisi Sayı 53 (Temmuz 2017)-----	205
Resim 11. Aysha Dergisi Sayı 42 (Temmuz 2016)-----	208
Resim 12. Aysha Dergisi Sayı 02 (Şubat 2013)-----	208
Resim 13. Aysha Dergisi Sayı 57 (Aralık 2017)-----	217
Resim 14. Aysha Dergisi Sayı 77 (Mart 2020)-----	217
Resim 15. Aysha Dergisi Sayı 60 (Mart 2018)-----	219
Resim 16. Aysha Dergisi Sayı 74 (Eylül 2019)-----	219
Resim 17. Aysha Dergisi Sayı 77 (Mart 2020)-----	220
Resim 18. Aysha Dergisi Sayı 73 (Haziran 2019)-----	220
Resim 19. Aysha Dergisi Sayı 85 (Aralık 2021)-----	228
Resim 20. Aysha Dergisi Sayı 84 (Eylül 2021)-----	228
Resim 21. Aysha Dergisi Sayı 85 (Aralık 2021)-----	233
Resim 22. Aysha Dergisi Sayı 81 (Kış 2020)-----	233
Resim 23. Aysha Dergisi Sayı 47 (Ocak 2017)-----	240
Resim 24. Aysha Dergisi Sayı 48 (Şubat 2017)-----	240
Resim 25. Aysha Dergisi Sayı 52 (Haziran 2017)-----	243
Resim 26. Aysha Dergisi Sayı 47 (Ocak 2017)-----	243
Resim 27. Aysha Dergisi Sayı 62 (Mayıs 2018)-----	265
Resim 28. Aysha Dergisi Sayı 52 (Haziran 2017)-----	265

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	: Yüzde
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	: Anavatan Partisi
AP	: Adalet Partisi
BM	: Birleşmiş Milletler
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
DİA	: Devletin İdeolojik Aygıtları
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
DNA	: Deoksiribo Nükleik Asit
DP	: Demokrat Parti
DYP	: Doğru Yol Partisi
İHH	: İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı
KADEM	: Kadın ve Demokrasi Derneği
LGBT	: Lezbiyen, Gay, Biseksüel, Transseksüel
MNP	: Milli Nizam Partisi
MSP	: Milli Selamet Partisi
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
NATO	: Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, (North Atlantic Treaty Organization)
RP	: Refah Partisi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TRT	: Türkiye Radyo Televizyon
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
Vb.	: Ve Benzeri
Vd.	: Ve Devamı
Vs.	: Vesaire